

Leerlijnenpakket Leerroute 3 Mondelinge taal	
1.2. Zinsbouw	Leerjaar
Gebruikt tweewoordzinnen (Tom drinken, Sanne spelen).	1
Gebruikt één woordzinnen (inzet ondersteunende communicatie)	1
Maakt driewoordzinnen in tegenwoordige tijd met onderwerp en werkwoord (hoeft nog niet altijd correct) (Erik spelen buiten).	2
Gebruikt de ontkenning 'niet'.	3
Maakt vierwoordzinnen.	4
Gebruikt het persoonlijke voornaamwoord 'ik' en 'jij'.	4
Maakt zinnen met een voltooid deelwoord (ik heb gefietst).	5-6
Gebruikt zinnen met gebiedende wijs (geef die auto terug).	5-6
Gebruikt bijvoeglijke naamwoorden (Tom heeft blote voeten).	5-6
Maakt vijfwoordzinnen.	7-8
Gebruikt het bezittelijke voornaamwoord 'mijn' en 'jouw'.	7-8
Gebruikt de ontkenningen 'geen' en 'niemand'.	7-8
Maakt zinnen in de verleden tijd met ovt met zwakke werkwoorden (ik fietste).	7-8
Gebruikt de derde persoon enkelvoud (hij/zij) in zinnen.	extra
Gebruikt het bezittelijke voornaamwoord 'hem/zijn' en 'haar'.	extra
Gebruikt de ontkenning 'niets'.	extra
Gebruikt 'nu', 'vanochtend', 'vanmiddag', 'vanavond' met de juiste werkwoordstijd.	extra
Gebruikt het voegwoord 'en'.	extra
Gebruikt het persoonlijke voornaamwoord 'wij', 'jullie' en 'zij'.	extra
Gebruikt de ontkenning 'nooit'.	extra
Maakt zinnen in de verleden tijd met ovt met sterke werkwoorden (ik blies, dronk, viel).	extra
1.3. Woordvorming	
Past op bekende woorden de regelmatige meervoudsregel toe met -en (kip, kippen).	3
Past op bekende woorden de regelmatige meervoudsregel toe met -s (varken-varkens).	4
Verbuigt bijvoeglijke naamwoorden door het gebruik van de uitgang -e.	4
Past de regelmatige meervoudsregel toe op alle woorden.	5-6
Past op bekende woorden de verkleinwoordregel toe (-je, -kje, -pje, -tje, -etje).	7-8
Past de verkleinwoordregel toe op alle woorden (-je, -kje, -pje, -tje, -etje).	extra
Gebruikt regelmatige vormen van de vergrotende en overtreffende trap (groot, groter, grootst).	extra
1.4. Voorzetsels en locatie aanduiden	
Begrijpt in en uit.	1
Begrijpt op en af.	2
Benoemt en gebruikt in en uit.	2
Begrijpt voor en achter.	3
Benoemt en gebruikt op en af.	3
Begrijpt naast, onder, naar, hier.	4
Benoemt en gebruikt voor en achter.	4
Benoemt en gebruikt op en onder.	4
Begrijpt de voorzetsels voorbij, verder, middenin.	5-6
Benoemt en gebruikt naast, onder, naar, hier.	5-6
Benoemt boven, beneden, van en naar.	7-8
Begrijpt links en rechts.	7-8
Benoemt tussen, bovenin, onderin, in het midden van.	extra
Gebruikt links en rechts.	extra

Benoemt dichtbij, veraf, dichterbij, verder af.	extra
Gebruikt voorzetsels in combinatie met rechts en links (rechtsachter, linksvoor).	extra
1.5. Uitspraak en verstaanbaarheid (volume, tempo en uitspraak)	
Imiteert eenvoudige klanken (fff, sss, ppp, mmm, oe, aa).	1
Spreekt 10 eenvoudige woorden uit, maar mag hier nog fouten in maken (poek i.p.v. boek).	2
Spreekt 10 MK en MKM woorden met meest eenvoudige klanken zoals k, p, t, l, s, n goed uit (boek, kop, loop, sop).	3
Beweegt de kaak, lippen en tong bewust in zeer eenvoudige oefeningen (mond open en dicht, tong uitsteken, etc.).	3
Spreekt 10 woorden met eenvoudige medeklinkercombinaties goed uit (sp, kl, pl, sl).	4
Spreekt verstaanbaar voor de directe omgeving.	4
Spreekt de 'r' en 'ng' goed uit.	5
Spreekt enkele complexe medeklinkercombinaties goed uit (zw, kn, sch).	6
Spreekt goed verstaanbaar voor onbekenden.	7-8
Spreekt klanken en medeklinkercombinaties in de goede volgorde uit.	extra
Spreekt alle zeer complexe medeklinkercombinaties goed uit, (fst, schr).	extra
Spreekt met het juiste volume.	extra
1.6. Non-verbale communicatie	
Reageert op gezichtsuitdrukkingen en lichaamshoudingen die gevoelens uitdrukken (boosheid, verdriet en blijheid).	1
Gebruikt ondersteunende communicatie en gezichtsuitdrukkingen om gevoelens kenbaar te maken (verdriet, boosheid en blijheid).	2
Trekt de schouders op en gebruikt een vraagmimiek als hij het niet begrijpt.	3
Gebruikt ondersteunende communicatie die bij een bepaalde uitdrukking horen (Joepie!, het is zó groot).	3
Wijst op 2 symbolen op een communicatiekaart of spraakcomputer	4
Gebruikt 2 ondersteunende of natuurlijke gebaren in combinatie met elkaar om te communiceren (iemand aanwijzen en armzwaai maken -> kom eens hier).	5-6
Reageert op lichaamshouding van een medeleerling ((on)geïnteresseerde houding).	7-8
Herkent en gebruikt veel voorkomende tekens, afbeeldingen, pictogrammen en gebaren (bijv. wc, nooduitgang, open, gesloten)).	extra
Maakt d.m.v. eigen lichaamshouding en mimiek duidelijk dat iets belangrijk voor hem is.	extra
2.1. Zins-/verhaalbegrip	
Begrijpt losse woorden (heet, drinken, schoenen, zitten).	1
Begrijpt tweewoordzinnen	1
Begrijpt driewoordzinnen.	2
Begrijpt opdrachten gekoppeld aan de huidige, actuele situatie (logische opdrachten).	2
Begrijpt vijfwoordzinnen.	3
Begrijpt zinnen met tijdsaanduidingen als 'vanochtend', 'vanmiddag', 'vanavond'.	3
Begrijpt zinnen met aanduidingen als 'nu', 'eerst', 'dan', 'straks', 'daarna'.	4
Begrijpt zinnen met aanduidingen als 'eerste', 'laatste', 'volgende'.	4
Begrijpt zinnen met aanduidingen als 'later', 'eerder', 'vorige' (we gaan eerder naar binnen, de bus komt later).	5-6
Begrijpt zinnen met tijdsaanduidingen als 'vandaag', 'gisteren', 'morgen'.	5-6
Begrijpt zinnen met aanduidingen als 'wanneer' en 'erna' (eerst mag Stan, jij mag erna).	41-60
Begrijpt zinnen en bijzinnen met de voegwoorden 'als', 'waarmee', 'wanneer'.	extra
Begrijpt zinnen en bijzinnen met de voegwoorden 'en', 'dan', 'toen', 'voordat'.	extra
Begrijpt zinnen en bijzinnen met de voegwoorden 'zoals', 'want', 'omdat', 'als', 'waardoor'.	extra
2.2. Denkrelaties	
Wijst twee identieke voorwerpen aan als er vier voorwerpen liggen.	1
Herkent de kleuren rood, geel, blauw, groen.	2
Wijst aan of een voorwerp groot of klein is.	2

Zoekt een voorwerp en een plaatje van het voorwerp bij elkaar	2
Sorteert de secundaire kleuren	3
Koppelt de begrippen fijn en niet fijn aan verschillende voorwerpen en situaties.	3
Wijst aan of een voorwerp (het)zelfde, anders of verschillend is.	3
Wijst aan wat er niet bij hoort bij voorwerpen met grote waarneembare verschillen.	3
Beeoordeelt of iets raar is (in de winter geen jas, maar een bikini aandoen).	4
Begrijpt eenvoudige afspraken en regels.	4
Wijst de secundaire kleuren aan die de leerkracht benoemt	4
Legt een logische reeks van drie plaatjes in tijdopbouw op goede volgorde.	5-6
Benoemt het verschil tussen vroeg-laet, kort – lang en weinig-veel.	5-6
Legt een logische reeks van vier plaatjes in tijdopbouw op volgorde.	41-60
Legt na een voorbeeld drie plaatjes met oorzaak-middel-doel op volgorde.	extra
Begrijpt meer complexe oorzaak en gevolg redeneringen (eerlijk-oneerlijk).	extra
Legt drie plaatjes met oorzaak-middel-doel op volgorde en geeft een toelichting.	extra
Begrijpt genuanceerde en abstracte begrippen rond oorzaak, gevolg en oplossing (slim-dom, aardig-onaardig, oud-nieuw, erg-niet erg).	extra
2.3. Begrijpend luisteren	
De leerling kijkt gericht naar de leerkracht als deze vertelt wat ze gaan doen.	1
De leerling begrijpt door de toon van de stem of hij iets wel of niet mag.	1
Voert eenvoudige opdrachten uit bij dagactiviteiten als ze 1 op 1 aangeboden worden (Joris, ga zitten).	2
Voert eenvoudige opdrachten uit wanneer ze niet 1 op 1 worden aangeboden (pak je gymspullen).	3
Geeft een juiste reactie op een korte mondelinge tekst rondom een dagelijkse activiteit.	4
Voert een meervoudige opdracht uit binnen het hier en nu (ga naar juf Els en vraag krijt).	5-6
Voert meervoudige niet alledaagse opdrachten uit.	7-8
Begrijpt de hoofdzaak in een mondelinge tekst.	7-8
Geeft een aantal onderwerpen aan die in een mondelinge tekst voorkomen.	extra
Geeft aan dat een eenvoudige tijdsordering in een mondelinge tekst begrepen is.	extra
3.1. Iemand iets vragen	
Trekt met geluiden, gebaren of mimiek actief aandacht als hij iets wil vragen aan een bekende	1
Vraagt een bekende met losse woorden gericht om een voorwerp of actie (bal? drinken?).	2
Stelt een bekende een korte vraag (Sanne spelen? Appel eten?).	3
Vraagt om herhaling wanneer iets niet wordt verstaan (wat? hè?, nog een keer).	4
Stelt een vraag aan een onbekende in een vertrouwde omgeving (wie ben jij?).	4
Vraagt om uitleg of verduidelijking wanneer hij iets niet begrijpt (hoe moet dat? Wat is dat?).	5-6
Vraagt een bekende naar zijn gevoelens en wensen (waarom ben je verdrietig?).	extra
3.2. Iets zeggen tegen iemand	
Trekt met geluid, gebaar of mimiek actief aandacht als hij iets wil zeggen aan een bekend persoon.	1
Maakt met een enkel woord duidelijk wat hij wil zeggen aan een bekend persoon (plassen).	2
Maakt in een gesprek wensen of gevoelens kenbaar, n.a.v. vragen van een volwassene (limonade juf).	3
Noemt een naam om duidelijk te maken dat hij iets tegen diegene wil zeggen (Tim, kijk!).	3
Maakt in een gesprek met een bekende volwassene wensen of gevoelens kenbaar (Lotte buiten spelen).	4
Vertelt over iets dat hij heeft beleefd en hoe hij zich daarbij voelde (ik zag een spin en was bang).	5-6
Uit zijn gevoel richting een ander zonder uitleg (ik vind jou aardig/ lief, ik ben boos).	7-8
Geeft informatie aan een bekende waarbij de te geven informatie geheel duidelijk is (boodschap doorgeven, vertellen over het weekend)	extra

Legt zijn gevoel richting een ander uit (ik vind jou lief, omdat je me helpt, ik ben boos, omdat).	extra
Geeft een bekende een waarschuwing (pas op voor die bal, hou op ik word boos).	extra
Geeft informatie aan een onbekende waarbij de te geven informatie geheel duidelijk is (in veilige context).	extra
Weigert een voorstel en legt uit waarom (ik ga niet mee, omdat).	extra
Geeft een waarschuwing (pas op, er komt een auto aan).	extra
3.3. Een gesprek voeren met een ander	
Reageert zichtbaar op verschillende intonatie toonhoogtes, zoals vragend, streng, rustig.	1
Neemt initiatief in de communicatie met anderen.	2
Geeft antwoord op een vraag als die direct aan hem gesteld wordt.	3
Vertelt iets in de kring als hij daartoe wordt uitgenodigd.	4
Neemt het woord in een (kring)gesprek.	5-6
Begrijpt en gebruikt woorden om het gesprek te voeren.	7-8
Geeft en neemt de beurt in een gesprek.	7-8
Neemt deel aan een eenvoudig gesprek met meerdere mensen.	extra
Spreekt met anderen af wat er gedaan moet worden (ik leg de mat neer, doe jij de pion?).	extra
Maaft uit zichzelf een praatje met medeleerlingen.	extra
3.4. Sociale routines (incl. Plancius)	
Kent de functie van zwaaien bij komen en weggaan.	1
Reageert met zwaaien, 'dag' bij komen en gaan.	1
Neemt op verschillende manieren afscheid (dag, doe, zwaaien).	2
Begroet passend (hoi, zwaaien, naar iemand toe komen).	3
Feliciteert een ander.	4
Bedankt een ander.	4
Verontschuldigt zich wanneer dat gepast is.	4
Geeft een complimentje over het uiterlijk of een product (mooie jas, mooie tekening).	5-6
Vraag om toestemming (mag ik drinken?).	5-6
Stelt zichzelf voor door zijn voornaam te noemen.	5-6
Gebruikt troostende woorden om een ander te troosten (stil maar, gaat het?).	7-8
Stelt zichzelf volledig voor (ik ben Wouter Smit).	7-8
6.1. Passieve woordenschat (incl. Plancius)	
Wijst de juiste persoon aan als een bepaalde naam wordt genoemd (mamma, pappa).	1
Wijst het juiste dier aan bij het geluid dat hij hoort	2
Begrijpt woorden, symbolen of gebaren voor goed en fout, ja en nee.	2
Reageert op begrippen die de leerkracht aanleert (zeg: rode auto en de leerling rijdt de rode auto in de garage).	3
Kiest bij het luisteren naar geluiden uit zes plaatjes (drie plaatjes horen bij de geluiden)	3
Wijst verschillende voorwerpen en handelingen aan die duidelijk verschillen (lang en kort touw, volle en lege beker).	3
Koppelt de begrippen warm en koud aan verschillende voorwerpen.	3
Wijst verschillende voorwerpen en handelingen aan waar een klein verschil tussen zit (bekers met meer en minder vloeistof, hogere en lagere tafel).	4
Wijst een plaatje of voorwerp aan bij een omschrijving.	5-6
Begrijpt synoniemen (kop, mok).	extra
Begrijpt homoniemen (kop, kop).	extra
Vraagt hulp om achter de betekenis van een woord te komen.	extra
6.2. Actieve woordenschat (incl. Plancius)	
Benoemt 10 woorden met ondersteuning van concreet materiaal (picto's, foto's).	2
Benoemt zijn eigen naam.	2

Benoemt de namen van enkele klasgenoten (a.d.h.v. een foto)	2
Benoemt en wijst mamma, pappa, broer en zus, opa en oma aan op een afbeelding.	2
Gebruikt zelfstandige naamwoorden en werkwoorden.	3
Gebruikt 'die' en 'dat' om het aanwijzen van een voorwerp te ondersteunen.	3
Gebruikt nieuwe geleerde woorden in zinnen.	4
Gebruikt bijvoeglijke naamwoorden.	4
Vult zinnen met een functioneel aspect aan d.m.v. woorden, wijzen of gebaren (Pas op ik kom eraan. Ik druk op de ... [toeter]).	4
Gebruikt 'die' en 'dat' met een zelfstandig naamwoord (die beker, dat meisje).	4
Gebruikt nieuwe woorden in gesprekken met bekenden.	5-6
Vraagt om verduidelijking van de betekenis van een woord (wat is/betekend dat)	7-8
Gebruikt de juiste lidwoorden 'de', 'het' en 'een' bij bekende zelfstandige naamwoorden.	extra
Gebruikt 'dit' en 'deze' om het aanwijzen van een voorwerp te ondersteunen.	extra
Gebruikt bij nieuwe woorden het bijhorende lidwoord.	extra